

International Science Group

ISG-KONF.COM

III

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE**

**"INTERACTION OF SOCIETY AND SCIENCE: PROBLEMS
AND PROSPECTS"**

**London, England
October 05-08, 2021**

ISBN 978-1-63972-063-7

DOI 10.46299/ISG.2021.II.III

INTERACTION OF SOCIETY AND SCIENCE: PROBLEMS AND PROSPECTS

Abstracts of III International Scientific and Practical Conference

London, England
October 05 – 08, 2021

9.	Войцьо Р., Вишневська Л. МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ХІМІЇ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНОГО ЛІЦЕЮ	51
ECONOMIC SCIENCES		
10.	Jussibaliyeva A., Iskakova D., Iskakova D., Amerkhanova I. MAIN FACTORS, REASONS AND MOTIVES OF EDUCATIONAL AND LABOR MIGRATION OF YOUTH OF KAZAKHSTAN ABROAD	54
11.	Cherep O., Tadjiev B.U. STRUCTURE OF FORMATION OF INVESTMENT RESOURCES OF ENTERPRISES	62
12.	Kozenkova V. ECONOMETRIC MODELING OF THE AGRICULTURAL ENTERPRISES ACTIVITIES	65
13.	Nazarov N. REGULATORY FRAMEWORK FOR THE SYSTEM OF PREVENTING LABOR CONFLICTS	71
14.	Антонюк К.Г. ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ «ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ»	75
15.	Безкровний О.В., Арестов О.О., Саражин В.Д., Федь В.Ю., Лашко Т.Б. ФІСКАЛЬНА РОЛЬ ПДФО В СИСТЕМІ ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ	79
16.	Боднар І.Р. ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ	84
17.	Джусибалиева А.К., Искакова Д.М., Искакова Д.Б. АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ТРУДОВОЙ МИГРАЦИИ МОЛОДЕЖИ КАЗАХСТАНА ЗА РУБЕЖ	86
18.	Завадських Г.М. СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ДОСВІД МІСТ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	92

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ДОСВІД МІСТ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Завадських Ганна Миколаївна

к.е.н, доцент кафедри підприємництва, торгівлі
та біржової діяльності,

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

Соціальне підприємництво стало симбіозом базового поняття підприємства та якісних ознак благодійної організації, поєднуючи прагнення до отримання прибутку із реальним вирішенням суспільно значущих проблем. Досвід економічно розвинутих країн світу показав ефективність даної концепції, а також можливість її існування у різних формах, в залежності від характерних особливостей національних економічних систем.

Серед вітчизняних науковців, які вивчають проблеми сучасного соціального підприємництва в Україні та світовий досвід можна виділити З. Галушка, О. Кіреєва, А. Корнецького, Ж. Крисько, І. Мазур, А. Мокій, М. Наумова, І. Салій, З. Свереду, В. Сизоненка.

Соціальне підприємництво являє собою інноваційний механізм, що поєднує соціальну місію з комерційним (підприємницьким) підходом і поступово змінює суспільство [1]. В Україні про соціальне підприємництво заговорили ще на початку 2000-х але, нажаль, для більшості українців термін «соціальне підприємництво» є новим і незрозумілим.

Помилково, люди часто плутають соціальне підприємництво з соціальною відповідальністю бізнесу. Є суттєва відмінність між цими двома економічними категоріями, оскільки метою діяльності комерційного підприємства є отримання прибутку для розвитку і масштабування бізнесу, а метою соціального підприємства (СП) є отримання прибутку для спрямування його на вирішення соціальних проблем [2]. Критеріями успішної діяльності соціальних підприємств в Україні експерти визначили три основні: чітко сформульована соціальна місія; наявність прибутку та його розподіл або самоокупність; публічна звітність соціального підприємства про свою діяльність.

Перша спроба зібрати і систематизувати інформацію щодо соціальних підприємств України завершилась виданням збірки «Каталог соціальних підприємств України 2013 року», до якого увійшла інформація про 41 соціальне підприємство різних галузей та організаційно-правових форм з різних регіонів України. В 2017 році побачив світ другий Каталог соціальних підприємств України, виданий в рамках проекту «Соціальні підприємства в Україні», у якому зібрано, систематизовано та представлено в алфавітному порядку інформацію про 150 соціальних підприємств України [2].

Сьогодні цифри засвідчують глобальний розвиток соціального бізнесу - і за прогнозами вони лише зростатимуть. У Великобританії станом на 2019 рік налічувалося 471 тис. соціальних підприємств, де працювали близько 1,44 млн

людей. Їхній вклад у ВВП держави становив 3%². У Франції більше 96 тис. соціальних бізнесів і більше 1,1 млн працівників галузі. В Австралії активність соціальних підприємств зросла на 37% упродовж останніх п'яти років, і у 2020 році в країні працює більше 20 тис. соціальних підприємств.

За результатами опитування, проведеного Thomson Reuters Foundation у партнерстві з глобальною програмою Deutsche Bank CSR Made For Good, ТОП-5 країн для найкомфортнішого ведення соціального бізнесу у 2019 році — це Канада, Австралія, Франція, Бельгія і Сінгапур. Також і українці не залишаються осторонь глобальних трендів: розвивається культура ведення бізнесу нового зразка, соціальні підприємці щороку стають більш грамотними і діють як спільнота. В той же час споживачі дедалі частіше надають перевагу товарам і послугам із соціальним підтекстом [3].

За даними базового дослідження від 2020 року та аналізу інших аналітичних та статистичних джерел, сьогодні в Україні працюють близько 1000 підприємств, які можна віднести до соціальних. Прогресуючий зріст кількості соціальних підприємств у останні 6 років (82%) є своєрідною реакцією на прояви соціально-економічної кризи, що стала наслідком політичної та геополітичної кризи – військовий конфлікт на Сході України, анексія Криму, поява нових категорій осіб, які потребують соціальної підтримки – біженці з Криму та Донбасу, ветерани АТО, економічна стагнація, зріст інфляції тощо.

Саме тому виникла гостра необхідність у пошуку альтернативних джерел фінансування та допомоги у вирішенні соціальних проблем найбільш уразливих категорій громадян. Інструментом, за допомогою якого можливо частково вирішити дані соціальні проблеми, стали новоутворені соціальні підприємства. Основним механізмом утворення нових соціальних підприємств стала економічна самозгуртованість нових соціально незахищених верств населення – внутрішньо переміщених осіб, переселенців з Криму, ветеранів АТО, об'єднаних прагненням вирішення власних соціальних та економічних проблем.

Географія розповсюдження соціальних підприємств охоплює всю Україну. Найбільша кількість соціальних підприємств знаходиться у м. Київ (20%), Львівській (10%), Полтавській (6%), Донецькій (6%), Київській (5%), Запорізькій (5%), Харківській (4%) областях. Найменше соціальних підприємств у Волинській області [4].

Одними з пеших і найуспішніших соціальних підприємств України є соціальна пекарня «Горіховий Дім», піцерія Pizza Veterano, благодійний магазин «Ласка», крамниця «Шафа добра», онлайн-платформа «Мурахи», громадські ресторани Urban Space 100 та Urban Space 500, спільнота взаємодопомоги «Емаус Оселя», соціальна майстерня WoodLuck, підприємство HarryEcoWood, пекарня Good Bread from Good People, лабораторія ресайклінгу Zelenew, кав'ярня «Поруч» та інші [5].

В Запорізькій області соціальне підприємництво також стрімко розвивається. Уже кілька років поспіль перед нашим суспільством стоїть важливе завдання: знайти ефективні методи допомоги людям, які пройшли війну. Крім юридичної допомоги, медичної, психологічної та соціальної реабілітації, невід'ємною частиною повноцінної адаптації ветеранів АТО та ООС до мирного життя є

економічна складова - тож особлива увага приділяється створенню можливостей працевлаштування.

У 2018 році ГО «Товариство ветеранів АТО Запоріжжя» ініціювала проект «Створення умов для професійної перекваліфікації учасників АТО в Запоріжжі», який здобув підтримку Проекту ПРОМІС. Ініціатива запоріжців була сфокусована на допомозі демобілізованим задля їх повернення до звичного життя та отримання стабільного заробітку. Реалізація ініціативи стала стартовим майданчиком для запуску повноцінної роботи соціального підприємства, де зараз працюють ветерани АТО, надаючи зварювальні послуги для державних і приватних підприємств. Місією цього соціального підприємства є навчання та працевлаштування ветеранів АТО та ООС.

У рамках втілення проекту було створено навчальний центр перекваліфікації ветеранів АТО за спеціальністю «Газоелектрозварювальник». Навчання відбувалося на базі дочірнього підприємства «Запорізький навчально-курсний комбінат»: його фахівці адаптували програму, щоб засвоєння необхідного обсягу інформації стало можливим у стислі терміни. Дві пілотні групи навчалися по 2,5 місяці, і в підсумку 42 ветерани АТО могли похвалитися сертифікатами про успішне завершення перекваліфікації. У 2019 році ще дві групи демобілізованих здобули нову спеціальність. Завдяки набутим партнерствам із запорізькими бізнес-асоціаціями та приватними підприємцями координатори проекту допомагали учасникам навчальної програми, пропонуючи варіанти для працевлаштування. У виробничому цеху на сьогодні працюють семеро осіб, двоє з них - випускники перших навчальних груп.

Ще у 2019 році зварювальний цех вийшов на самоокупність: висока завантаженість замовленнями та якісне їх виконання дозволяють отримувати прибуток, що не лише покриває витрати, а й дає змогу акумулювати кошти на розширення матеріальної бази та подальший розвиток підприємства. На початок 2020 року навчання пройшли >60 осіб, працевлаштовано 7 осіб.

У Мелітополі на початку 2020 року представники благодійного фонду «Все можливо» розпочали реалізацію проекту зі створення швейного соціальногоспівання підприємства їх надихнула полтавська благодійна організація «Світло Надії».

Ініціатива мелітопольців втілюється за підтримки Проекту ПРОМІС. Новостворене підприємство виготовлятиме текстильну продукцію (у тому числі на експорт), а його соціальна місія полягає у підтримці жінок із вразливих груп: постраждалих від насильства, внутрішньо переміщених, безробітних, жінок з інвалідністю тощо. Актуальність обраного профілю діяльності соціального підприємства як ніколи доречна в реаліях Мелітополя. Упродовж останніх років велика кількість експортно-орієнтованих підприємств міста втратили ринки збуту. Скорочення виробництва призвело до зростання чисельності безробітних. Водночас зросла кількість населення: внаслідок збройного конфлікту на сході України багато мешканців Луганської та Донецької областей вимушено переїхали до Мелітополя.

На жаль, чимало сімей втратили годувальника або ж чоловіки отримали інвалідність під час участі в АТО. Відтак перед жінками постало завдання

самостійно покривати сімейні потреби, зокрема фінансові. Проект «Створення експортно-орієнтованого соціального підприємства в м. Мелітополі» націлений власне на допомогу жінкам, які перебувають у складних життєвих обставинах: через формування можливостей для працевлаштування і набуття підприємницьких навичок [6].

Ще одним з успішних СП в м. Мелітополь є Соціальне підприємство «Центр освіти дорослих» - інструмент реалізації концепції «місто, що навчається». Метою проекту є підвищення якості життя дорослого населення міста Мелітополя і району шляхом створення й діяльності соціального підприємства «Центр освіти дорослих», а основними завданнями - виявлення освітніх потреб різних категорій дорослого населення м. Мелітополя, популяризація цінності навчання впродовж життя, реєстрація та діяльність соціального підприємства «Центр освіти дорослих», підготовка кваліфікованих фахівців з навчання дорослих, налагодження ефективної співпраці провайдерів в сфері формальної та неформальної освіти дорослих в місті Мелітополь, налагодження співпраці з установами формальної та неформальної освіти, Центрами зайнятості, підприємствами малого, середнього бізнесу з надання освітніх послуг.

Проект реалізується за підтримки «DVV International» в Україні та сприяння Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку Німеччини [7].

СП Мелітопольське учбово-виробниче підприємство №2 Українського товариства сліпих. Місія – працевлаштування соціально вразливих верств населення. Підприємство виготовляє прищепки для білизни, вимикачі, туалетний папір. І продає товари власного виробництва. Мета створення – залучення до трудової діяльності інвалідів по зору, які забезпечують соціальний захист інвалідів, виробництво та реалізація товарів (послуг, робіт) з метою підвищення життєвого рівня робітників підприємства. СП було створено в серпні 2003 року і успішно працює і сьогодні.

Бердянська міська рада (Berdyansk City Council) в рамках проекту міжнародної технічної допомоги Європейського Союзу «Створення комплексної системи надання допомоги вимушеним переселенцям з зони АТО та громаді м. Бердянськ» запрошує на п'ятиденний навчальний курс всіх, хто бажає розпочати власну справу або долучитися до покращення міста через свою підприємницьку діяльність. В сучасних умовах все більшого значення набувають навички побудови бізнесу, заснованого на соціальному підґрунті. Саме такий бізнес надає не тільки джерело доходу та прибутку засновнику, але й створює соціальну цінність для громади.

Велика спільнота переселенців, яка на теперішній час поповнила населення м. Бердянська, є фундаментом для розвитку саме в цьому середовищі соціально орієнтованих бізнесів. Перше антикафе Бердянська «ЧАС Є» існує з 2 травня 2015 року. Тут постійно проводяться заходи для людей, які прагнуть до саморозвитку та альтернативного дозвілля. Антикафе – це формат, який працює за принципом: «платимо за час, а не за їжу». Чай, кава і частування входять у вартість. Для відвідувачів організовуються майстер-класи, зустрічі з цікавими

людьми, настільні ігри. Тут дивляться і обговорюють фільми, розмовляють англійською або українською, або ж просто спілкуються у дружній атмосфері.

Основними тенденціями розвитку соціального підприємництва в Україні є такі: більшість з них виникає у великих містах; територія поширення їх діяльності здебільшого охоплює локальний рівень або усю територію України; найпоширеніша організаційна форма - ФОП; переважають ті СП, чия тривалість діяльності складає від 1 до 3 років. Щодо кількості працівників, то майже в половині соціальних підприємств, що взяли участь у дослідженні, працює до 10 осіб. Колективи, що складають 50 і більше осіб, - у тих соціальних підприємствах, які мають на меті працевлаштування представників вразливих груп населення (зокрема, людей з інвалідністю, внутрішньо-переміщених осіб та учасників збройного конфлікту).

Основними напрямками роботи є працевлаштування та підтримання діяльності організації. Значно менше тих соціальних підприємств, що мають на меті генерування прибутку для окремих груп населення та надання певних видів послуг. Соціальна місія діючих СП України стосується двох основних напрямів: підтримка соціально вразливих груп населення та розвиток місцевих громад. Переважна більшість СП має власний бізнес-план на строк від 1 до 3 років. Основним джерелом фінансування багатьох СП є кошти від власної комерційної діяльності [7].

Соціальний бізнес в Україні є досить молодим видом діяльності із бурхливою динамікою розвитку. Але відсутність правового визначення та диференціації соціального підприємництва призводить до того, що соціальний бізнес працює фактично у статистичній, правовій та організаційній «тіні». Економічні та соціальні досягнення соціального бізнесу доводиться вираховувати методами прогнозів, припущень, екстраполяцій. Через це суспільний та економічний внесок соціального бізнесу практично не відомий ані державі, ані суспільству.

У суспільній свідомості та у сприйнятті влади складається враження про український соціальний бізнес як про аматорську, фрагментарну, мізерну і дуже нестабільну діяльність. Між тим соціальні підприємства бурхливо розвиваються, в тому числі в Запорізькій області. І цей процес іде двома потоками: шляхом самоорганізації економічної діяльності згуртованих представників соціально незахищених верств населення, та через започаткування дозволеної підприємницької діяльності на базі неурядових некомерційних громадських організацій.

Найважливішими факторами, які сприяють розвитку соціального підприємництва в Україні, є фінансування, пільгові кредити та кваліфіковані кадри. Аналогічно до ситуації з труднощами, перелік факторів розвитку також є досить широким і його можна звести до соціальних та матеріальних факторів. Якщо серед соціальних домінують кваліфіковані кадри, професійний досвід та практики співпраці з державними та бізнес структурами, то серед матеріальних є не лише пошук фінансування та грантів, нестача яких не дозволяє орендувати приміщення, закуповувати обладнання та розширити бізнес, але й елементарна можливість отримати пільгові кредити.

Список літератури:

1. Завадських Г. М., Тебенко В. М. Соціальне підприємництво як інноваційний вектор розвитку економіки України / Г. М. Завадських, В.М. Тебенко // The I International Science Conference on Multidisciplinary Research, January 19 – 21. 2021, Berlin, Germany. P. 229-234.
2. Завадських Г. М., Тебенко В. М. Практичні аспекти становлення соціального підприємництва в Україні // Г.М. Завадських, В. М. Тебенко // БІЗНЕС ІНФОРМ. 2020. - №11.- С. 177–185.
3. Завадських Г.М. Регіональна економіка: Навчальний посібник. / Г.М. Завадських. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 556 с.
4. Соціальне підприємництво в країні. Економіко-правовий аналіз. – EU4YOUTH – розкриття потенціалу молодих соціальних підприємців в Молдові та Україні, 2020.37с.
5. Кейс-стаді. Соціальне підприємництво та інклюзія – досвід українських міст. – Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги “партнерство для розвитку міст”. 2020. 52с.
6. Каталог соціальних підприємств України 2016-2017 рр. Київ, видавничий Дім «Києво-Могилянська академія». 2017. URL: <http://www.socialbusiness.in.ua/index.php/sotsialnipidpriemstva/katalog>
7. Соціальне підприємництво в Україні: звіт за результатами дослідження / Наталія Гусак, Вікторія Кузнецова, Тетяна Стеценко. — К.: Pact, Inc., Western NIS Enterprise Fund, Школа соціальної роботи НаУКМА, ГО «Молодіжний центр з трансформації соціальної сфери «СОЦІУМ ХХІ». 2016. - 45 с.